

04 | Column
minister Hugo
de Jonge

06 | Mail aan
mijn oude
vmbo-school

07 | Aardbeving-
bestendig
bouwen

08 | Enthousiaste
leermeester

KIES!

september
2019

Robotica

Leerlingen van CSG Jan Arentsz in Alkmaar aan de slag met Robotica, een onderdeel van het beroepsgericht keuzevak Smart technology (lees verder op pagina 12).

Veel te kiezen in het vmbo

NIEUW
vmbo

Kies! is de titel van deze vmbo-krant. In het nieuwe vmbo valt er een hoop te kiezen. Dat geldt niet alleen voor vmbo-leerlingen, maar ook voor scholen en docenten. Op alle vmbo-scholen zijn de afgelopen jaren de oudere afdelingsprogramma's vervangen door bredere profielprogramma's met keuzevakken.

Die keuzemogelijkheden maken een beroepsgericht programma voor leerlingen en hun ouders interessanter. Of je je nu breder wilt oriënteren, verder de diepte in wilt in de richting die je gekozen hebt, of juist dat ene keuzevak Ondernemen erbij wilt volgen; in principe kan het.

Met een programma dat samengesteld is volgens je eigen wensen en met goede LOB, word je nóg beter voorbereid op een vervolgopleiding in het mbo, zo getuigen ook de

verhalen van oud-vmbo'ers Marèll en Dinara in deze krant. Zij vonden het niet alleen motiverend om zelf te kunnen kiezen, het heeft ze ook geholpen een bewustere keuze te maken.

Ook voor scholen en docenten valt er wat te kiezen. Er is een lange lijst met bestaande keuzevakken, van Webshop tot Groene zorg, van Huidverzorging tot Slimme technologie. Het is zelfs mogelijk om eigen keuzevakken, afgestemd op de regionale omgeving, zoals Aardbevingbestendig bouwen in Groningen,

te ontwikkelen. Ook zijn er steeds meer scholen die de keuzevakken buiten de school verzorgen, in het mbo of bij een (opleidings) bedrijf.

Het nieuwe vmbo biedt veel ruimte om slimme keuzes te maken en te organiseren. Voorbeelden te over in deze krant.

Succes met kiezen en veel leesplezier!

Jan van Nierop
Voorzitter Stichting Platforms VMBO

Jan van Nierop



IN GESPREK MET
HUIBERT DE JONGE,
VAN 'T RAVELIJN

Zet het maatwerk voort!

“Belangrijk voor de eigen keuze van de leerling en voor een bewuste opleidingskeuze in het mbo”, zo typeert Huibert de Jonge, schoolleider van 't Ravelijn in Steenberg, de meerwaarde van keuzevakken. “Een leerling kan keuzevakken op drie manieren benutten: oriënterend, verdiepend of verbredend.”

Dat het in de praktijk écht zo werkt, illustreert De Jonge met een anekdote: “Medewerkers van 't Ravelijn vingen in de trein een gesprek tussen mbo-leerlingen op. Eén van hen gaf aan echt niet op z'n plek te zitten en een verkeerd beeld te hebben gekregen van zijn mbo-opleiding. Waarop de ander antwoordde: ‘Maar jij hebt ook niet op 't Ravelijn gezeten!’”

Logische lijn

Keuzevakken, profielen en LOB, op 't Ravelijn is het een doordacht geheel. “Vanaf het eerste leerjaar werken we met beroepswerelden. Per beroepswereld is een logische lijn van keuzevakken omschreven. Basis-, kader- en

tl-leerlingen mogen buiten hun profiel vrij kiezen uit 35 keuzevakken. Die mogelijkheid wordt goed benut. Zo volgen meiden uit de zorg of leerlingen uit D&P bijvoorbeeld een technisch keuzevak als 'Interieurontwerp en design', waar ze een lamp ontwerpen en maken.” De school biedt alle keuzevakken in 16 beroepsgerichte lesuren van drie kwartier per week aan in leerjaar 4, omdat dat moment dichterbij het mbo ligt. De profielmodules worden in leerjaar 3 door nagenoeg alle leerlingen met het CSPE afgesloten. “Door de keuzevakken maken onze leerlingen bewuster keuzes in bepaalde beroepswerelden”.

Leerling in the lead

“Zo’n 90% van de keuzevakken doen we binnen de school”, vervolgt De Jonge. “We hebben een keuzevakkengids ontwikkeld, een keuzewaaier en een keuzemarkt voor derdejaars leerlingen en hun ouders. LOB vormt de rode draad in ons programma. Aan het einde van elk schooljaar voeren leerlingen, hun ouders en hun coach een uitgebreid gesprek. De leerling is in dat gesprek in the lead, presenteert zijn/haar plannen voor de komende periode en wordt daarop bevraagd. Kiezen voor een vak omdat je vriendje of vriendinnetje dat doet, komt maar zelden voor”. Als een leerling in een bedrijf een keuzevak wil doen, probeert de school dat te organiseren.

Zet het maatwerk voort!

Voor procestechniek zijn er duidelijke afspraken gemaakt met het mbo over keuzevakken in een doorlopende route. “Voor de techniekprofielen zullen er met de regeling Sterk Techniekonderwijs en het Techniekpact naar verwachting meer van dat soort afspraken gaan komen, omdat er een gezamenlijk belang is, bestuurders betrokken zijn en het vmbo in the lead is. Voor de overige profielen bemoeit een gebrek aan continuïteit aan de kant van het mbo dat proces”.

Leerlingen die de Techmavo – de technologie-route – volgen krijgen een vrijstelling in het mbo van werktuigbouwkunde en mechanica, waardoor ze kunnen starten in jaar 2. “Wat ik veel liever heb is dat er gekeken wordt wat de leerling meebrengt en dat daar een passend programma op gemaakt wordt: zet het gepersonaliseerd leren en maatwerk in het vmbo voort op het mbo! De structuur met keuzedelen in het mbo biedt daar ruimte voor. Dat zou het mooiste zijn: als het mbo daadwerkelijk rekening houdt met wat we hier aan het doen zijn. Oud-leerlingen geven vaak aan dat hun vmbo-kennis en vaardigheden onvoldoende benut worden in het mbo. Maar je moet dat als mbo-school willen, het vergt inspanning en anders kijken naar je leerlingen. En – hand in eigen boezem – wij doen precies hetzelfde met instromers uit het basisonderwijs.”

Leven lang leren

‘Pak je kans’ is niet voor niks het motto van 't Ravelijn. Leerlingen worden meer en meer zelfsturend opgeleid in plaats van door een vast programma geleid te worden. De docent biedt twee of drie keuzevakken tegelijk aan voor een groep van drie niveaus (basis-, kader- en tl-leerlingen). Dat doet een beroep op differentiatievaardigheden in een coachende rol. Basisleerlingen helpen tl'ers met de praktische vaardigheden, tl'ers helpen de basisleerlingen op hun beurt met de theorie. “Ons nieuwe vmbo-onderwijs stelt leerlingen in staat te werken aan hun eigen interesses, vaardigheden en talenten, waar ze zelf steeds een volgende stap in kunnen maken”, stelt De Jonge. “Zo leg je een basis voor een leven lang leren. Dat is superbelangrijk in een tijd waarin je niet meer van te voren weet hoe de arbeidsmarkt er straks uitziet. Keuzevakken helpen daarbij.”

Mail aan mijn oude vmbo-school

Van: **Marell Volker** marell.volker@dhta.utrecht.nl
Verzonden: 24 juni 2019 17:14
Aan: heidie.wesselink.docentD&P@piusx.nl

Onderwerp: **Een jaar later**

Dag mevrouw Wesselink,

Ik stuur u dit bericht om te laten weten hoezeer ik op m'n plek zit bij de opleiding tandtechniek. Die opleiding kun je maar op één plaats in Nederland volgen, in Utrecht. Het is een bbl-opleiding, die vier jaar duurt. Elke donderdag onderneem ik vanuit Reutem via Almelo de reis naar Utrecht. Een lange dag, van kwart over 7 ochtends tot kwart over 8 's avonds. Je moet er dus wel wat voor over hebben.

Ik heb een superleuke schooltijd gehad op Pius X. Zoals u weet kwam ik van een andere vmbo-school. Daar had ik het gevoel dat ik als meisje alleen de zorgkant op kon. Dat wilde ik niet. Maar ik wilde ook geen techniek gaan doen met allemaal jongens. Ik heb het profiel D&P gekozen. Dat is veel breder dan ik van tevoren dacht. Elk jaar maak je een escaperoom, superleuk om te doen. Je doet veel met je handen, maar ook met de computer. Je werkt met machines en met hout. Ik heb daar zoveel geleerd! Door de keuzevakken kon je je nog breder oriënteren. Dat helpt je om een betere keuze te maken. Ik zou iedereen aanraden: gebruik je keuzevakken om rond te kijken, bezoek open dagen en kijk of het bij je past.

Ik wist zeker dat ik iets met mijn handen wilde doen, maar wat? Voor een houtopdracht wilde ik een kerk maken met gleufjes erin. Werken met de dremel, een soort frees, daar bleek ik goed in. Van u kreeg ik toen de tip om een kijkje te gaan nemen bij de opleiding tandtechniek bij de DHTA (Dutch Health Tec Academy). Ik vond het meteen geweldig daar.

Ik zit nu in het eerste jaar. Vier dagen in de week werk ik bij Dentallas, een tandtechnisch laboratorium in Albergen. Daar maken we protheses en frames voor patiënten en in opdracht van tandartsen. Met de kerst hadden we een boom met protheses! Vanaf het eerste blok leer je werken met afdruklepels en beetplaten. Op school leer je medische kennis, materiaalkunde, praktijktheorie en oefen je daarmee. Je moet vaak omschakelen, omdat het op school anders is dan in de praktijk. Misschien ga ik hierna nog de opleiding klinisch prothesetechnicus doen. Ik kom graag nog een keer langs op de open dag.

Groetjes,
Marèll

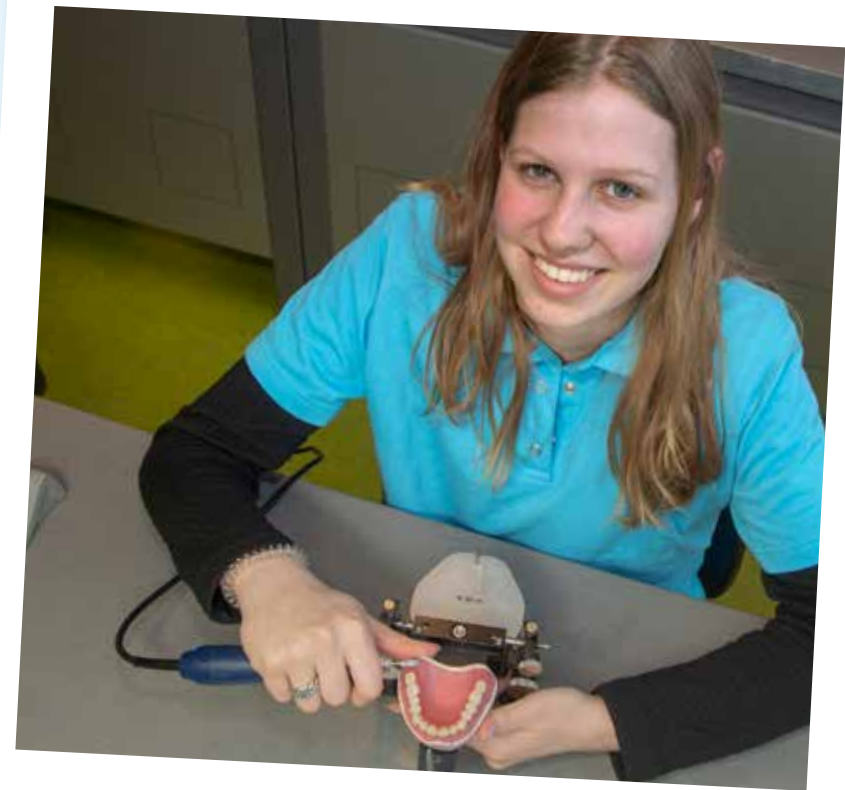
Van: **Heidie Wesselink** heidie.wesselink.docentD&P@piusx.nl
Verzonden: 28 juni 2019 09:17
Aan: marell.volker@dhta.utrecht.nl

Onderwerp: **Re: Een jaar later**

Beste Marèll,

Jij hebt eigen keuzes durven maken, waarbij je niet de grote groep volgde. Dat heeft jou gebracht waar je nu staat. Ik ben supertrots op je!

Hartelijke groet van mevrouw Wesselink



Marell Volker

Jij maakt het verschil!

Dit schooljaar start weer een nieuwe lichting scholieren op het vmbo. Naast alle nieuwe vrienden die je er maakt, doe je er ook kennis en vaardigheden op, én sorteer je voor op een beroepsopleiding. En dat laatste is best lastig.

Want hoe kun je op je veertiende of vijftiende nou al weten of je liever op een kantoor of juist in de zorg wilt werken? Gelukkig kan er een heleboel – zeker met de nieuwe keuzevakken. Dus ook al moet je kiezen, je kunt je nog steeds breed oriënteren. Het profiel Zorg en Welzijn is prima te combineren met keuzevakken in de technologie. En binnen het profiel Horeca, Bakkerij en Recreatie kun je ook ontdekken of je jouw talent niet toch beter in de zorg voor mensen kwijt kunt.

Een groot deel van de vmbo-leerlingen stroomt door naar het mbo, om daar te leren voor een toekomstige baan. Daarmee is het vmbo een geweldige basis, zeker als je wilt werken in de zorg, zoals de meeste mbo'ers willen. En dat snap ik, want in de zorg heb je niet alleen de kans om écht het verschil te maken in het leven van een ander, maar bij de meeste opleidingen heb je ook nog eens garantie op een baan. Zo kan een mbo'er met een diploma op zak aan

de slag als verzorgende in een verpleeghuis, binnen een ziekenhuis doorleren voor operatieassistent, of als (sport) begeleider in de gehandicapten- of jeugdzorg.

Met een keuze voor Zorg en Welzijn kun je dus nog alle kanten op, ook nadat je studie afgerond is. Ben jij ook benieuwd wat jouw mogelijkheden zijn? Je kent vast en zeker iemand in je omgeving die in zorg of welzijn werkt of een opleiding volgt. Vraag eens of ze je iets willen vertellen. Misschien kun je zelfs een dagje meelopen om kennis te maken met het vak. Ook kun je kijken op www.ontdekdezorg.nl. Hier vind je verhalen van mbo-studenten, maar ook informatie over de ruim veertig mbo-opleidingen in Zorg en Welzijn.

In deze krant kun je lezen over alles wat er voor jou te kiezen valt. Als minister van Volksgezondheid hoop ik natuurlijk dat het voor de zorg is, maar ik weet zeker dat er voor iedereen wat wils is.

Hugo de Jonge

Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Stichting Platforms VMBO

In de Stichting Platforms VMBO (SPV) werken docentenplatforms samen aan het vmbo. SPV richt zich op de beroepsgerichte profielen én de avo-vakken. Onder het motto 'samen waar het kan, apart waar dat wenselijk is' bundelen 11 platforms hun krachten en vormen zij één vmbo-gezicht en één gesprekspartner voor het vmbo-veld.

SPV werkt samen met alle belangrijke spelers in het onderwijsveld, zoals de ministeries van OCW en VWS, de VO-raad, de MBO Raad, Connect Groen, SBB, branche-organisaties en vertegenwoordigers namens het bedrijfsleven. Dit alles met als doel de leerlingen in het vmbo een optimale voorbereiding te bieden op opleiding en beroep. SPV neemt deel aan Sterk Beroepsonderwijs en Sterk Techniekonderwijs. Beide programma's hebben onder andere tot doel de samenwerking tussen vmbo, mbo en het bedrijfsleven in de regio te stimuleren.

11 platforms werken samen

In SPV werken docentenplatforms samen, elk voor één profiel in het nieuwe vmbo (een profiel heeft meer dan één platform). Deze platforms vormen de (inhoudelijke) schakel tussen onderwijs, beroepsopleiding en beroep. Voor docenten organiseren de platforms activiteiten met als doel ontwikkelingen in de beroepspraktijk te vertalen naar onderwijs, zodat opleiding en beroep goed op elkaar aansluiten.



Meer informatie:
www.platformsvmbo.nl

Escaperoom: profieloverstijgend

Rutger Wolderink (links)
en Ruben Ramadani

Het is een evenement waar leerlingen van het Pius X College al in de zomer naar beginnen uit te kijken: de escaperoom die de school sinds vier jaar in de kerstperiode organiseert. Leerlingen van diverse profielen – D&P, BWI, PIE en MVI – bedenken en bouwen mee aan het spannende spel in de kelder van de school, dat jaarlijks enkele honderden bezoekers uit Almelo en wijde omgeving trekt. Voor een aantal is het verplichte lesstof (bovenbouw D&P), een aantal doet vrijwillig mee (4^e jaars BWI, PIE en MVI) en weer anderen (4^e jaars gtl in alle profielen) doen mee als ze Digispel als keuzevak hebben gekozen.

Dit schooljaar wordt de escaperoom voor de vijfde keer georganiseerd. Ridders en kastelen is het thema dat leerlingen voor het nieuwe evenement hebben bedacht. Vorig jaar was dat 't spookt op de kermis'. Directeur Pieter van Schilt: "De escaperoom leeft enorm op school. Het is een geweldige happening. Waarom? Leerlingen zien en ervaren dat ze individueel bijdragen aan een groter geheel. Ze zien de context van een project dat voor onze school uniek is. Daar willen ze deelgenoot van zijn. Daarbij gaat de opbrengst van de entree ieder jaar naar een goed doel, dat motiveert onze leerlingen ook ontzettend."



Loopbaanoriëntatie

Heidie Wesselink-Vleerbos coördineert het project als docent Creatieve Technologie (D&P). Ze bedenkt ook de complottheorie die in het spel moet worden ontrafeld. Heidie legt

uit waarom het spel op diverse niveaus voor leerlingen met verschillende profielen interessant is. "De escaperoom is als digispel een perfecte, verplichte opdracht voor onze 3^e jaars basis- en kaderleerlingen Creatieve Technologie. Alle leerdoelen komen erin terug; digitaal spel bedenken, het spel maken en daarna demonstreren en presenteren. Maar het project is veelomvattender. Leerlingen hebben hier gedeeltelijke vrijheid om zelf te kiezen aan welk onderdeel (bedenken, bouwen, uitvoeren) ze mee willen werken. Dit helpt hen om uiteindelijk de vervolgstudie te kiezen, de escaperoom is ook een prima hulpmiddel voor loopbaanoriëntatie."

Zelfstandigheid

Alleen gtl-leerlingen kunnen digispel als keuzevak kiezen. "Voor bb/kb-leerlingen van andere profielen is het geen keuzevak. Omdat het project ook behapbaar moet blijven, heeft de school hiervoor gekozen. De vakdocent heeft tijd nodig om leerlingen te begeleiden. Keuzevakken worden veelal tegelijk aangeboden. Dan is het handig om de leerlingen in je lokaal te hebben. De escaperoom ligt in de kelder, dus uit het zicht. Dus is een bepaalde mate van zelfstandigheid gewenst die 4^e jaars gtl-leerlingen al hebben en de andere leerlingen in mindere mate."

Fleur van de Boom heeft als gtl-leerling Creatieve Technologie twee jaar achter elkaar – "want een keer gezakt" – digispel als keuzevak gekozen. "Het is een mooi project", zegt ze. "Leerlingen uit verschillende profielen werken met elkaar samen. Er zijn groepjes die spellen

Creatieve uitdaging

De vrienden Rutger Wolderink en Blerim Ramadani hebben als 3^e jaars basis-leerlingen Creatieve Technologie meegewerkt aan escaperoom "t spookt op de kermis". "Met veel plezier en energie", zeggen ze. Alle muren in de ruimte hebben ze wit geschilderd, ze hebben posters gemaakt en ze hebben als gastheren het publiek ontvangen.

"We hebben het met zijn allen goed gedaan", zegt Rutger zelfverzekerd. "En van alles geleerd. Op een ontspannen, creatieve manier." Blerim knikt instemmend. "We hebben er veel energie in gestoken. Iedereen doet dat en dan wil je niet achterblijven." De vrienden hebben nog geen idee welke kant ze later op willen. Rutger: "Misschien iets met design, ik weet het nog niet." Blerim: "Ik denk ook aan iets creatiefs. Ontwerpen misschien. In ieder geval iets met mijn handen." In december zijn ze met kerstmis weer van de partij. Ridders en kastelen! "Wij kijken er naar uit."

bedenken die in de escaperoom moeten worden uitgevoerd, anderen schilderen en timmeren, weer anderen leggen de bedrading aan. Je hebt elkaar echt nodig. Je bent met elkaar in gesprek en wilt samen gaan voor het beste resultaat."

Kinderopvang

Fleur wil na haar mbo-opleiding in de kinderopvang gaan werken. De escaperoom bood haar uitdagingen die ze in haar latere beroepsleven goed kan gebruiken. "Voor het omgaan met kinderen moet je ook creatief zijn én voor een groep kunnen praten. Dat moet je in de escaperoom ook. Ja, ik heb zeker iets aan dit keuzevak gehad."



Dinara Paulo Kakinda

Mail aan mijn oude vmbo-school

Van: **Wim Peeters** wim.peeters@comeniuscollege.leeuwarden.nl
Verzonden: 22 mei 2019 09:21
Aan: dinara.paulo.kakinda@rocfriesepoort.nl

Onderwerp: **Re: Hoe is het?**

Hoi Dinara,

Wat leuk dat ik weer eens iets van je hoor! Ik zag je laatst nog werken bij de Servicebalie van de Jumbo, maar je was zo druk bezig uitleg te geven aan een klant dat je mij helemaal niet zag! Ik ben blij dat je een vervolgopleiding hebt gekozen die echt bij je past. We zagen op Comenius al snel dat je een goede commerciële instelling hebt. Nu nog goed leren rekenen, want dat is als accountmanager ook belangrijk! Hopelijk lukt het je om hierna op het hbo verder te leren, zodat je kunt worden wat je wilt. Mevrouw Vonk en ik hebben Internationaal Ondernemen zó ontwikkeld voor KB en GL, dat je erachter kunt komen of je hier later ook iets mee wilt gaan doen. Ook vonden we dat we jullie goed moesten leren wat erbij komt kijken als je contact hebt met klanten of leveranciers in het buitenland. Via internet kan je makkelijk je spullen inkopen in het buitenland en kunnen buitenlandse klanten je makkelijker vinden. Bijvoorbeeld als je een goede webshop hebt. Dat ontbrak nog in het programma van Economie & Ondernemen.

Kom je eens langs als je in de buurt bent?

Groetjes,
Meneer Peeters

Van: **Dinara Paulo Kakinda** dinara.paulo.kakinda@rocfriesepoort.nl
Verzonden: 21 mei 2019 19:14
Aan: wim.peeters@comeniuscollege.leeuwarden.nl

Onderwerp: **Hoe is het?**

Beste meneer Peeters,

Een jaar geleden zat ik nog op het vmbo, nu begin ik alweer bijna aan mijn tweede jaar op het mbo. Dat is echt anders! De leraren zitten niet meer achter je aan als je iets moet inleveren. Dat moet je gewoon zelfstandig doen. Ik ben nu bezig met het zoeken van een stage. Binnenkort ga ik op gesprek bij Ziggo om te kijken of ik kan meelopen met een junior accountant stage kan doen bij hun call center. Ik volg de opleiding junior accountmanager op niveau 4 aan ROC Friese Poort. De opleiding is anders dan op de meeloopdagen, maar wel heel leuk en afwisselend. Je zit niet alleen maar achter de computer. Het is best pittig, met veel commerciële calculatie. Ik ben zelf niet supergoed in rekenen. Dan moet je het wel echt willen. Ik kom ook veel dingen tegen die ik op Comenius al heb gehad. Aan de ene kant is dat een herhaling, maar je gaat ook een stapje verder.

Ik wist altijd al dat ik de economische kant op wilde. Op Comenius koos ik binnen Economie & Ondernemen de route Internationaal Ondernemen. In dat programma leer je veel over contacten met het buitenland. Ik heb een tante die op een ambassade werkt en een oom in Angola die internationaal business manager bij een bank is. Mijn droom is om op een ambassade werken. Na het mbo wil ik daarom verder leren aan het hbo, de studie International Business en Management. Dáárna wil ik nog drie jaar rechten studeren in Engeland. Het lijkt me heel interessant om veel kennis op te bouwen in talen, mensen en culturen. Binnen mijn route heb ik het keuzevak Internationale Handel gevolgd, dat door u en mevrouw Vonk ontwikkeld is voor leerlingen uit de kaderberoepsgerichte leerweg. Jullie konden het perfect uitleggen! We zetten een eigen bedrijf op om te gaan handelen met een bedrijf in Zweden. Omdat we in tijdnood kwamen, zijn we hoesjes gaan in- en verkopen op school, van die winst konden we weer andere dingen kopen. Zo doe je praktijkervaring op. Onze klasgenoten waren altijd jaloers, dat wij in ons programma veel meer activiteiten deden dan zij...!

Leerlingen die een keuze gaan maken zou ik aanraden eerst naar je kwaliteiten te kijken, wat vind je leuk, waar ben je goed in en wat wil je later doen. Op het ROC helpt een studieloopbaanbegeleider je met keuzes en je hebt het vak Loopbaan en Burgerschap. Op het vmbo kun je daarover binnen LOB met docenten praten. Dus kijk eerst naar wat je wil en wat je hebt. Dan kun je beter bepalen wat bij jou past.

Groetjes,
Dinara Paulo Kakinda



Aardbevingbestendig metselen is een onderdeel van het nieuwe regionale keuzevak Aardbevingbestendig bouwen op het Winkler Prins.

WINKLER PRINS IN VEENDAM GAAT REGIONAAL KEUZEVAK AARDBEVINGBESTENDIG BOUWEN AANBIEDEN

Samen de regio versterken

De aanleiding voor een keuzevak Aardbevingbestendig bouwen laat zich niet moeilijk raden. “We spelen graag in op wat er in de regio gebeurt. We willen onze leerlingen zo actueel mogelijk opleiden”, zegt Dominique van Veenhuizen, directeur basis en kader bij Winkler Prins in Veendam. “Dit keuzevak komt als geroepen. Leerlingen die voor de bouw gaan, willen zich hier graag in verdiepen”. Het initiatief lag bij het mbo Alfa-college samen met het EPI-kenniscentrum, het opleidingscentrum voor aardbevingbestendig bouwen. Met scholen in de stad Groningen herschreven zij het keuzedeel voor het mbo naar een keuzevak voor vmbo-leerlingen.

Mooie doorlopende leerlijnen

Bij de voorbereidingen voor Sterk Techniek-onderwijs vonden het Alfa-college en Winkler Prins elkaar. “Toen de programma-manager Techniek van het Alfa-college en coördinator van Toptechniek in Bedrijf Groningen ons polste voor dit keuzevak, hebben we dat aanbod met beide handen aangenomen”. Winkler Prins heeft de techniekprofielen BWI, PIE en M&T in huis. Het Alfa-college zag daarin mogelijkheden voor mooie doorlopende leerlijnen vmbo-mbo.

“Onze leerlingen stromen vaak door naar vervolgopleidingen in de stad,”

zegt van Veenhuizen. “Een behoorlijke groep leerlingen BWI vindt een plek bij SSPB, het Praktijkcentrum Bouw, dat jongeren opleidt tot goede vaklieden. Die optelsom was dus snel gemaakt.”

“DIT ACTUELE KEUZEVAK KOMT ALS GEROEPEN”

Volste vertrouwen

Op dit moment heeft elk profiel nog zijn eigen keuzevakken. “In de toekomst willen

we bredere keuze mogelijk maken”. Twee docenten bouw gaan het keuzevak Aardbevingbestendig bouwen verzorgen. In eerste instantie als pilot, om uit te proberen hoe het gaat. “In het keuzevak zit ook theorie over aardbevingen. Dat leent zich prima voor een mooie koppeling met avo-vakken. In Sterk Techniekonderwijs gaan we met het Alfa-college ervoor zorgen dat ons wederzijds aanbod aansluit en niet gaat dubbelen.” En het bedrijfsleven? “We hebben het volste vertrouwen dat ze gaan aanhaken”.



Bevlogen leermeester

V.l.n.r. Manon Hacking, Carl Seyben, Lieke Lemmens en Eddy Camps

Een leermeester met roots in het vmbo! Nota bene opgeleid aan dezelfde school als de leerlingen die bij Thermae 2000, dus in de praktijk, het keuzevak Facilitaire Dienstverlening, Catering & Inrichting volgen: het Stella Maris College in Valkenburg aan de Geul. Carl Seyben is horeca supervisor bij Thermae 2000, een bekend kuuroord op de Cauberg in Valkenburg. Als leidinggevende stuurt hij dagelijks een team van ruim twintig medewerkers aan die op vier horeca outlets in de weer zijn. Daarnaast is hij dus aangesteld als leermeester en begeleidt hij het hele jaar door jongens en meiden van het vmbo en mbo die in het wellness resort ervaring komen opdoen in de horeca.

“Belangrijk en eervol, zo zou ik mijn werk als leermeester horeca willen omschrijven. Belangrijk omdat de horeca in algemene zin dringend behoefte heeft aan goed opgeleide mensen en Thermae 2000 in het bijzonder profiteert van onze inspanningen om leerlingen en studenten het vak te leren door hen parttime uren aan te bieden. Eervol omdat ik het begeleiden van deze jonge mensen, die zich voorbereiden op hun latere beroepsleven, een eer vind. Het is zinvol en bevredigend werk. Zeker als je hen stapjes verder kunt brengen.

Talent

Als oud-leerling van het Stella Maris College weet ik wat het vmbo inhoudt. Zelf heb ik de mbo-opleiding management op niveau 4 niet afgemaakt. Helaas, moet ik zeggen, want

achteraf had ik graag dat diploma gehad. Op het vmbo volgde ik een snuffelstage bij Thermae 2000 waar ik als een talent in de horeca werd gezien. Binnen twee weken kreeg ik een bijbaantje aangeboden en ik ben er nooit meer weggegaan. Ik ben destijds goed begeleid, stond open voor adviezen en was bereid om hard te werken. De beloning kwam vijf jaar geleden toen ik werd aangesteld als horeca supervisor. Een geweldig mooie baan!

“MET HARD WERKEN EN PASSIE VOOR JE VAK KUN JE VER KOMEN”

Carl Seyben, Thermae 2000

Duidelijk en oprecht

Vmbo'ers Eddy Camps en Lieke Lemmens hebben naar eigen zeggen veel geleerd onder de vleugels van Carl Seyben. Vooral de manier waarop Carl kennis overdraagt spreekt tot de verbeelding. Eddy: “Hij brengt zaken duidelijk en oprecht over. En wordt niet heel boos als eens iets mis gaat.” Lieke: “Carl is geduldig en legt alles op een leuke manier uit. Hij weet hoe hij met jongeren moet omgaan.”

Thermae 2000 is een erkend leerbedrijf. Om leermeester te kunnen worden, heb ik de driedaagse cursus SVH Leermeester gevolgd met aandacht voor theorie en praktijk. Ik heb ook cursussen gevolgd, zoals bijvoorbeeld coachend leidinggeven, voor mijn functie. Ik ben een enthousiaste leermeester die graag tijd vrij maakt voor leerlingen en studenten. Feeling voor het vak is belangrijk, maar je moet ook mensenkennis hebben en daadwerkelijk verbinding maken met de jeugd. Het is mooi als je hen in de tijd dat ze hier zijn ziet groeien. Ik leer ze niet alleen het vak, maar praat ook met ze over hun dromen en toekomstplannen. Zelf ben ik een goed voorbeeld van hoe je met hard werken en passie voor je vak ver kunt komen.

Verantwoordelijk

Horeca is een vak met hoge kwaliteitseisen. Zeker op een luxueuze plek als deze. Dat vertel ik de vmbo-leerlingen en de mbo-studenten als ze ter introductie een rondleiding krijgen. Sfeer, ambiance, goede producten en uitstekende service bepalen de tevredenheid van onze klanten. Die komen ter ontspanning en wij zijn daarvoor verantwoordelijk. Daarom is onze bediening vriendelijk en altijd met een lach op het gezicht.”

“Een echt onderwijsmens,” zo omschrijft Theo Douma zichzelf. Van leerling tot docent, directeur, bestuurder tot aan het Ministerie van Onderwijs toe; er is geen periode in zijn leven te vinden waarin hij niet actief in of met onderwijs bezig was. Met een brede ervaring van basisonderwijs tot en met hoger onderwijs in alle landsdelen is het misschien niet zo verwonderlijk dat hij voorzitter van Curriculum.nu werd: het initiatief dat de nieuwe landelijke onderwijsdoelen voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs ontwikkelt.

Bouwen aan modern onderwijs

“Een fantastische klus,” zegt Douma, “en nodig ook, want bij de laatste herziening in 2005/2006 waren de kerndoelen voor basis- en voortgezet onderwijs nog los van elkaar ontwikkeld. Geen wonder dat er dan aansluitingsproblemen ontstaan. Bovendien is de wereld behoorlijk veranderd sinds die tijd. Een voorbeeldje: bij het vak geschiedenis was het laatste tijdvak ‘de televisie’...”

Uit de voeten

De huidige tijd vraagt om nieuwe kennis en vaardigheden, zoals digitale geletterdheid en burgerschap: twee nieuwe leergebieden voor het basis- en voortgezet onderwijs. “De wereld is zo Engels-georiënteerd, dat we vinden dat je daar op de basisschool een begin mee zou moeten maken.” Alle reden dus om opnieuw te gaan kijken naar wat leerlingen zouden moeten kennen en kunnen. De opdracht aan Curriculum.nu is bouwstenen voor het ‘wat’ te maken; hoe ze dat aanbieden is aan de scholen zelf. “Daarom schrijven we het zo op dat elke school, of ze nu thematisch of in een vakkenstructuur werkt, ermee uit de voeten kan.

De bouwstenen vormen als het ware een groot raster over de leergebieden heen en geven scholen en uitgevers houvast. We ontwikkelen de kern voor alle leerlingen, zodat scholen daarnaast ook ruimte hebben voor eigen keuzes. Zodra het eindproduct is goedgekeurd door de Tweede Kamer, gaat de SLO ermee aan de slag om er kerndoelen en eindtermen van te maken.”

Eigen draai

Per leergebied zijn er ontwikkelteams, met docenten en schoolleiders. “Teachers in the lead: het onderwijs denkt voor het onderwijs”, zegt Douma. “Alles wat de ontwikkelteams doen, van visie-ontwikkeling tot het bepalen van de bouwstenen voor de grote opdrachten per leergebied, is in feedbackrondes aan



stakeholders en betrokkenen voorgelegd. Per ronde leverde dat zo’n 10.000 reacties. Het werk dat de ontwikkelteams verzet hebben is gigantisch en ook spannend. De kern is dat, als het klaar is, de docent er zijn eigen draai aan moet kunnen geven. Dus weer: Teacher in the lead, zodat docenten voelen dat het van hun is, gecombineerd met continue terugkoppeling door onder meer vakdidactici en lerarenopleiders. Deze werkwijze – afgekeken van Canada – hanteren we nu voor het eerst. Het is dus ook een leerproces.”

“DE WERELD IS ZO ENGELS-GEORIËNTEERD DAT JE DAAR OP DE BASISCHOOL EEN BEGIN MEE MOET MAKEN”

Geen theezakjes

“We waren best jaloers op hoe de vernieuwing in de beroepsgerichte vakken van het vmbo is gegaan”, bekent Douma. “Een heel mooi proces van samenwerken van onderop met grote betrokkenheid en mooie resultaten. Geen wonder dat daarna een roep klonk om vernieuwing van de avo-vakken. De ontwikkelteams checken steeds de betekenis voor leerlingen en bewaken daarbij de bedoeling van het vmbo. Het mag absoluut geen theezakjesmodel worden”, zegt Douma. “Vanuit de leergebieden moet je recht doen

aan alle leerlingen, of het nou een vmbo-er, vwo-er of een leerling praktijkonderwijs is. Wij leveren de inhoud, zodat het vmbo er straks op een eigen manier kleuring aan kan geven. Hoe mooi zou het zijn als je straks Engels hebt voor PIE of voor MVI.”

Doorlopende leerlijnen

Minder overlappendheid en meer samenhang vanuit het perspectief van de leerling zijn belangrijke ontwerpprincipes. Dat gaat niet alleen om samenhang binnen, maar ook tussen leergebieden en doorlopende leerlijnen tussen basis- en voortgezet onderwijs. Vmbo-scholen werken daar al aan, door integratie van avo- en beroepsgerichte vakken.

Douma: “Persoonsvorming en persoonlijke ontwikkeling vindt de politiek een zaak van de school. We raken er met dit traject wel aan, bijvoorbeeld bij burgerschap. Veel mensen, en zeker ook het vervolgonderwijs, vinden dat LOB de doorlopende lijn en het ‘geraamte’ van de school zou moeten zijn, waar je alle gebieden aan kunt ‘ophangen’. Persoonlijk vind ik dat LOB niet alleen in het vmbo, maar op alle schooltypen waardevol zou zijn. Met LOB kunnen scholen vanuit hun visie hun eigen stempel zetten. Dat is ook wel het mooie van het geheel.”

“Ik zou het heel fijn vinden als we over 10 jaar kunnen zeggen dat alle scholen er goed mee uit de voeten konden en het actief hebben opgepakt”, besluit Douma. “En uiteindelijk gaat het erom dat de leerling er profijt van heeft.”

Levensecht onderwijs

Het Stella Maris College en Thermae 2000 weten wat ze aan elkaar hebben. De school en het kuuroord hebben sinds lange tijd een waardevolle relatie met elkaar opgebouwd. Coördinator praktijkleren Manon Hacking: “Carl en ik hebben bijna wekelijks contact. Dat is eigenlijk een voorwaarde voor een geslaagde samenwerking. Samen hebben we bekeken hoe Thermae invulling kan geven aan de leerdoelen die bij het keuzevak Facilitaire Dienstverlening, Catering & Inrichting horen. Levensecht onderwijs, dat is wat wij in deze samenwerking beogen. Carl is een fantastische leermeester voor onze leerlingen. Hij is enthousiast, betrokken en geïnteresseerd. Hij wil de jongeren écht iets leren. Hij zou zomaar docent bij ons op school kunnen zijn.” Lachend: “wie weet in de toekomst?”

Keuzevakken: een zee aan mogelijkheden

Met beroepsgerichte keuzevakken kun je een programma op maat samenstellen, dat aansluit op je interesse, behoefte en het vervolgonderwijs in de regio. Het is de bedoeling dat je je met keuzevakken kunt verbreden of verder kunt verdiepen.

Inmiddels zijn er een kleine 140 beroepsgerichte keuzevakken voor het vmbo ontwikkeld. Soms gaat het om verdiepende beroepsgerichte keuzevakken, zoals Lasrobot. Sommige keuzevakken zijn verbredend bij een profiel, bijvoorbeeld 'Tegelzetten voor het vmbo'. Ook zijn er keuzevakken die een innovatief karakter hebben, zoals Slimme technologie.

Zonder onmiddellijk te hoeven switchen kun je kennismaken met vakken die horen bij een ander profiel, zodat je een gefundeerd(er) beeld krijgt van je opleidingskeuze

in het mbo. En als je zeker bent van je profiel, kun je je verder verdiepen door bijbehorende keuzevakken. Of je maakt combinaties van keuzevakken binnen je profiel met bijvoorbeeld het keuzevak Ondernemen uit E&O of De Internationale keuken uit HBR.

Keuzevakken zijn nauw verbonden met LOB. Zo zijn er scholen waar je bij elk keuzevak een buitenschoolse (LOB-)opdracht moet doen, bijvoorbeeld een gesprek houden met een beroepsbeoefenaar. Op sommige scholen moet je een sollicitatiebrief schrijven voor deelname aan een beroepsgericht keuzevak of een gesprek voeren, eventueel met je ouders erbij.

HOE WEET JIJ UIT WELKE KEUZEVAKKEN JE KUNT KIEZEN?

- Mijn school organiseert een keuze(vakken)markt.
- Je kunt bij ons workshops of presentaties van de keuzevakken volgen.
- Bij ons op school is er een keuzegids of een keuzewaaier.
- Er worden speeddates georganiseerd met de docenten die de keuzevakken geven.

WELKE KEUZEVAKKEN KUN JIJ KIEZEN?

- Op onze school mag je kiezen uit alle keuzevakken, ook keuzevakken buiten je profiel. Misschien biedt je school ook profielmodules uit andere profielen aan als keuzevak of van een profiel dat ze niet in huis heeft. Onze school wil dat je zo breed mogelijk kunt kiezen.
- Bij ons moet je een aantal keuzevakken binnen je profiel kiezen en de rest mag je vrij kiezen.
- Mijn school heeft leerroutes of arrangementen gemaakt binnen een profiel of over de profielen heen. Of misschien heeft je school afspraken met het mbo over een doorlopende route gemaakt, eventueel met vrijstelling in het mbo.

WANNEER DOE JIJ DE KEUZEVAKKEN?

- Allemaal in leerjaar vier, omdat je je dan al kunt richten op je vervolgonderwijs in het mbo. De profielmodules sluiten we in het derde leerjaar af met het CSPE.
- In het rooster heb je om en om een profielvak en een keuzevak in leerjaar 3 en 4.
- Bij ons volg je door het jaar naast elkaar een profielvak en een keuzevak.
- Aan het eind van leerjaar twee beginnen we met keuzevakken en sluiten die af in het derde leerjaar. Misschien combineert je school twee keuzevakken.
- Je kunt bij ons een vijfde keuzevak in de zomerperiode volgen, voor je naar het mbo gaat.

Hoe zit het ook alweer?

- Elke leerling in de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg volgt (tenminste) vier beroepsgerichte keuzevakken, leerlingen in de gemengde leerweg (tenminste) twee.
- De beroepsgerichte keuzevakken omvatten de helft van het beroepsgericht programma. Een keuzevak heeft een omvang van ongeveer 100 klokuren en mag niet eerder dan leerjaar drie worden afgesloten.
- De beroepsgerichte keuzevakken worden afgesloten met een schoolexamen. Op de cijferlijst bij het diploma komen de naam van het beroepsgerichte keuzevak en het behaalde cijfer te staan. Het cijfer mag afgerond niet lager dan een 4 zijn. Het gemiddelde van de schoolexamencijfers van (ten minste) vier beroepsgerichte keuzevakken (of tenminste twee voor de GL) vormt samen het combinatiecijfer, dat als eindcijfer meetelt voor de uitslag.
- Scholen bepalen zelf welke beroepsgerichte keuzevakken zij aanbieden. De school kan zich bij zijn keuze laten leiden door de wensen van de regio, de doelgroep, de expertise van docenten, de aansluiting op het mbo en de outillage. Een school kan zich ook profileren met de keuzevakken.
- Voor het aanbieden van beroepsgerichte keuzevakken heeft een school geen licentie nodig. Mits de school een licentie heeft voor het betreffende profiel, mag een leerling de vier modules van een ander profiel als keuzevak volgen. Als de school geen licentie heeft, dan mogen twee van de vier modules van een ander profiel als keuzevak worden gevolgd.
- De school bepaalt het aanbod aan beroepsgerichte keuzevakken en hoe ze de keuzevakken aanbiedt; de wet stelt dat er keuze moet zijn. Met andere woorden: een aanbod van vier keuzevakken volstaat dus niet. Of er bijvoorbeeld keuze voor leerlingen is om buiten het gevolgde profiel keuzevakken te kiezen, is aan de school.
- Er zijn op dit moment bijna 125 landelijke keuzevakken ontwikkeld. Vrijwel alle beroepsgerichte keuzevakken worden aangeboden.
- Scholen kunnen besluiten zelf, samen met het regionaal bedrijfsleven, een branche of het mbo een regionaal keuzevak te ontwikkelen. Daarvan zijn er nu 15. Een decentraal keuzevak moet voldoen aan criteria en ter vaststelling worden voorgelegd aan een commissie bestaande uit vertegenwoordigers van SLO, SBB en SPV. Voorbeelden van recent vastgestelde keuzevakken zijn: Cloud en cybersecurity, Slimme technologie en Actief in de natuur.

WAAR DOE JIJ JE KEUZEVAK(KEN)?

- Wij doen dat in de praktijk bij een (opleidings)bedrijf in de regio.
- De keuzevakken doe je bij ons in school. Misschien doe je ze wel samen met leerlingen van een ander vmbo bij jou in de buurt.
- We maken gebruik van lokalen en apparatuur op de mbo-locatie en krijgen les van een mbo-docent.



Mike Lute (staand) aan het werk met zijn leerlingen Chris Hekkema en Isa Raaijmakers

Bewust kiezen op CSG Jan Arentsz

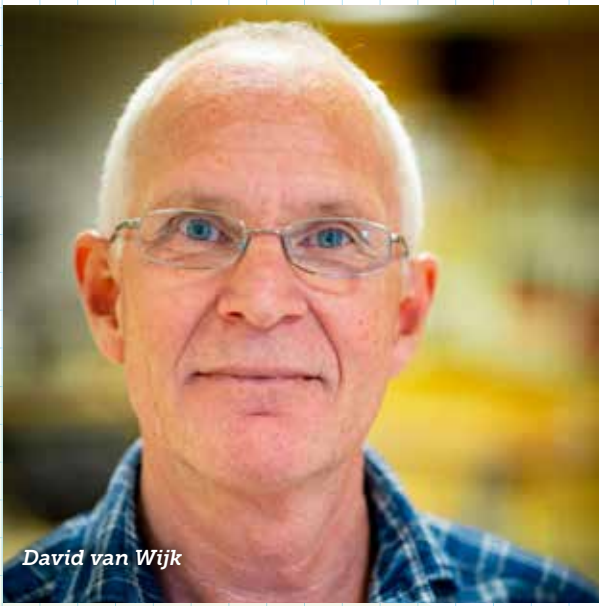
Het kiezen van een vervolgstudie en een beroepsrichting is op jonge vmbo-leeftijd hartstikke ingewikkeld. Daarom laat CSG Jan Arentsz zijn TL-leerlingen al vanaf de brugklas voortdurend nadenken over wat ze in de toekomst willen doen. Leerlingen mogen zich tot en met de derde klas breed oriënteren in meerdere profielen en een aantal door de school zelf ontwikkelde beroepsgerichte vakken in de bovenbouw helpt hen aan reële beroepsbeelden waardoor ze bewuster kiezen voor een vervolgstudie en beroepsrichting.

Docent smart technology Mike Lute: “Wij willen dat onze leerlingen op de juiste plek terechtkomen. In het mbo of de havo; dat maakt niet uit. Als ze er maar goed over hebben nagedacht en bewust kiezen.”

CSG Jan Arentsz in Alkmaar is een mavo met een plus. De plus bestaat uit de beroepsgerichte vakken smart technology, mens, activiteit en zorg (maz) en economie, management en organisatie (emo) waardoor de school een sterke praktijkcomponent kent. Alle TL-leerlingen in de bovenbouw volgen verplicht een beroepsgericht vak dat behoort tot het vakkenpakket van het profiel dat ze hebben gekozen. Mike Lute: “Wij helpen onze leerlingen op een heel praktische manier in het keuzeproces. Ervaren door te doen, daar gaat het in deze lessen om.”

Context

Zijn klas krijgt vandaag in het vak Robotica de opdracht om een robotarm in elkaar te zetten. De leerlingen hebben er zichtbaar plezier in. Er wordt geconcentreerd gewerkt, er valt geen onvertogen woord en niemand heeft hulp van zijn docent nodig. “De klus hoeft niet altijd perfect te gaan”, zegt Lute. “Uiteindelijk is het belangrijker dat ze leren in welke context robots worden gebruikt. Dus hebben we het samen over de werelden van zorg en economie als ook de agrarische wereld waarin robots worden gebruikt. Juist in deze herkenning zit de winst.”



David van Wijk

“ONZE LEERLINGEN WETEN WAAR ZE AAN BEGINNEN”

David van Wijk, teamleider bovenbouw

David van Wijk, teamleider bovenbouw: “Een van de kritiekpunten vanuit het mbo met name op de theoretische leerweg is dat leerlingen geen idee hebben waar ze in het mbo

Havo als opstap

Isa Raaijmakers en Chris Hekkema hebben samen een robotarm in elkaar gezet. Isa, die graag bezig is met maken en daarom heeft gekozen voor Techniek, wil na het eindexamen dit schooljaar “waarschijnlijk” naar de havo. “Dan heb ik nog een paar jaar extra de tijd om na te denken over wat ik later wil worden.” Chris zijn interesse ging aanvankelijk naar een beroep in de autotechniek, maar inmiddels denkt hij groter. “Vastgoedontwikkelaar, dat lijkt me gaaf. Een vriend van mijn vader is dat, die reist de hele wereld over. De wereld ontdekken en geld verdienen, dat wil ik ook wel. Dus hierna ga ik eerst maar eens naar de havo en daarna zie ik wel weer verder. Misschien iets met makelaardij of economie aan de Hogeschool.”

aan beginnen. Onze leerlingen weten dat nu wél. Daarnaast is mij opgevallen dat we vier tot vijf jaar geleden geen leerlingen hadden die de techniek in gingen. Afgelopen schooljaar hebben zestien van de 24 eindexamenkandidaten met smart technology in het pakket voor een mbo-opleiding in de techniek gekozen. Dat is echt anders en dat is onwijs belangrijk voor deze regio, want er is hier veel werk.”

Ervaren

Het allerbelangrijkste is, zegt Van Wijk, dat leerlingen een goede keuze maken waarover ze zelf tevreden zijn. “Leren kiezen is vaak op veel plaatsen zeer theoretisch. Het komt in de klas meestal niet verder dan leerlingen laten nadenken over drie vragen: wie ben ik? Wat wil ik? Wat kan ik? Dat zijn op zichzelf prima startvragen. Maar het laten ervaren gebeurt op TL-scholen meestal niet. Wij willen het ervaren zelfs proberen uit te breiden naar de onderbouw. De lestabel is nog niet af, daar gaan we mee verder.”

Nieuwe leerweg

Hij hoopt dat de nieuwe leerweg die in de maak is de ruimte biedt om breed op te leiden. “Het Jan Arentsz wil zo lang mogelijk breed opleiden. Dat leidt tot bewustere keuzes van leerlingen. En we willen via het schoolexamen zelf verantwoordelijk zijn voor de praktijkcomponent. Dat kunnen wij! Wij kennen de regio en de omliggende mbo-scholen. Wij weten wat er nodig is. Zelf verantwoordelijk zijn stimuleert ons ook om de contacten met het bedrijfsleven en het mbo aan te halen.”

Vooruit leren kijken

“Als decaan was LOB altijd mijn ding. Nu hebben we een programma dat de hele school kan dragen. Een enorme klus, maar met mooi resultaat. De vernieuwing vmbo was daarin een accelerator.” Aan het woord is Caroline Briaire, decaan aan het Roemer Visscher College in Den Haag.

“In onze schoolvisie is ‘leren kiezen’ een van de doelen. Onze stage-opbouw – van een interne stage in jaar 1, een maatschappelijke stage in jaar 2 tot externe stages in jaar 3 en 4 – was altijd al goed, maar werd te weinig benut voor LOB: wat betekenen deze ervaringen voor de leerling?” Deelname aan het City Deal project, bedoeld om jeugdwerkloosheid onder migrantenjongeren te voorkomen, maakte dat de school meerdere vliegen in één klap sloeg: een integraal LOB-programma gericht op reflectie op (praktijk)ervaringen, een goede keuze leren maken, het gesprek over de volgende stap en benodigde ondersteuning en het verhogen van ouderbetrokkenheid. “LOB is echt ons eigen verhaal geworden.”

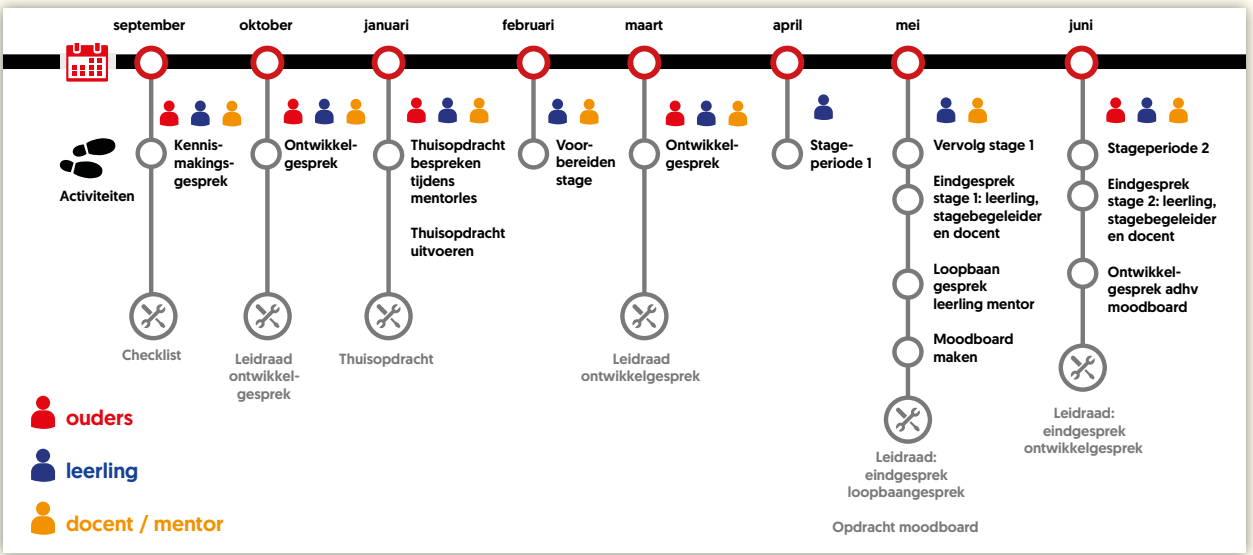
Keuzevakken voor een sterke keten

Hoe kun je zorgen voor steviger en sterker techniek-onderwijs, met genoeg keuze voor leerlingen in Hoogeveen? Voor regionale scholengemeenschap Wolfsbos is dat geen moeilijke puzzel.

“Wij bieden PIE en BWI en de buurschool Roelof van Echten het profiel Mobiliteit & Transport”, vertelt Petra Hummel, projectleider Techniek van RSG Wolfsbos. “De vierdeklassers van beide scholen husselen we door elkaar. We bieden ze samen een gevarieerd pakket aan keuzevakken, waaronder de D&P-modules Robotica en Digispel, maar ook doorstroom-modules naar het mbo. Daardoor behaalt een PIE-leerling die de module Utiliteitsinstallaties en de Lasmodules volgt, die samen met het mbo ontwikkeld zijn, studievoordeel. We hebben de keuzevakken dus benut om een doorlopende lijn naar het mbo te maken.”

HOT

De samenwerking tussen beide vmbo-scholen dateert al van tien jaar terug. Samen voerden ze techniekactiviteiten uit voor basisscholen en de onderbouw. Wat was ervoor nodig om dit ook voor 4 vmbo voor elkaar te krijgen? Petra Hummel: “Onze directies vonden het belangrijk dat



Infographic LOB 3e jaar vmbo basis en kader

Keukentafel

Alle activiteiten en momenten zijn in een infographic van jaar 1 tot en met jaar 4 gevat. Ieder schooljaar begint met een individueel startgesprek, twee ontwikkelgesprekken en een slotgesprek met de leerling, diens ouders en de mentor, uiteindelijk toewerkend naar aanmelding bij het mbo. Er zijn thuisopdrachten, voor aan de keukentafel. Briaire: “Met ouders spreken we op maat af hoe we communiceren. Het resultaat: de opkomst van ouders ging nagenoeg letterlijk van 0 naar 100%.”

Moodboard

“We voeren geen rapportgesprekken meer over wat niet goed ging, maar loopbaan-gesprekken in het teken van de toekomst. Leerlingen kiezen keuzevakken over de profielen heen en in het vierde jaar doen techniekleerlingen hun keuzevakken op het mbo. Daardoor onderzoeken leerlingen

meer dan voorheen. Aan het eind van elk jaar maken leerlingen een moodboard, met bijvoorbeeld foto's van de stage. De ontwikkeling van LOB heeft bij docenten het bewustzijn versterkt dat het niet alleen om het vak gaat, maar de leerling die dóór moet!”



Caroline Briaire en Diela Daskapan



Petra Hummel

leerlingen zich met meer keuze beter kunnen oriënteren op een vervolgstudie. Daarna was het simpel: In het rooster is de donderdagochtend voor HOT: de Hoogeveense Opleiding Techniek keuzemodule-ochtend.” Om de samenwerking tussen de scholen te intensiveren, worden de mogelijkheden onderzocht om een gezamenlijke (techniek)bovenbouw te realiseren.

Lange keten

Leerlingen raken gemotiveerd door de echte praktijk. “Als het bedrijfsleven haar verhaal doet en zo de profielvoorlichting verzorgt, in plaats van onze docenten, schiet de teller van belangstellende leerlingen ineens omhoog,” zegt Petra. Het mbo en bedrijfsleven haken graag aan. Zo kunnen leerlingen BWI bij het opleidingscentrum van Bouwmensen terecht voor het keuzevak Daken en Kapconstructies, onder begeleiding van een instructeur met lesbevoegdheid. Ook leerlingen van de basisscholen maken inmiddels gebruik van Bouwmensen voor workshops bouwen en timmeren. “De keten wordt op deze manier steeds langer en sterker”.



Rob Spanjaart

Niet alleen keuzevakken verruimen de beroepsbeelden van leerlingen, talentworkshops doen dat ook.

In de onderbouw (B/K) op Campus 013 in Tilburg volgen leerlingen in de eerste twee jaar verplicht acht talentworkshops. En dat steeds twee uur per week gedurende een blok van 8 á 10 weken. Leerlingen hebben de keuze uit liefst 21 talentworkshops, die meestal worden gegeven door eigen docenten. Rob Spanjaart gaf tot vorig jaar Engels en is nu fulltime in de weer in de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad. Hij geeft wel nog de workshop fotografie.

Ruimere blik

"In de talentworkshops willen we leerlingen interesseren voor de wereld om hen heen. Ze een ruimere blik op de wereld geven. En dat vanuit het enthousiasme dat een docent heeft voor zijn hobby; het geven van een workshop is ook een leuke variatie in het werk van de docent. Daarnaast willen we hen, buiten klasverband, kennis laten maken met andere leerlingen op school. Dat alles maakt hun leven rijker."

Vervolgopleiding

Leerlingen komen via de talentworkshops in situaties waarin ze anders niet snel zouden komen. De ene leerling wordt daarbij op het spoor gezet van een vervolgopleiding, een ander heeft wat meer tijd nodig om te ontdekken waar écht zijn interesses liggen. Hoewel de talentworkshops verplicht zijn, zijn ze wel zeer populair. "Het blijkt dat leerlingen juist de buitenschoolse activiteiten onthouden als de leuke ervaringen die ze op school hebben meegemaakt, die andere dingen moesten gewoon."



Boshra Aloush (links) en Selina Kiflu

HARTS-VRIENDINNEN HOUDEN VAN NATUUR

Talentworkshops maken leven van leerlingen rijker



Julian van Maanen

FOTOGRAAF VAN DE OPEN DAG

Sinds Julian van Maanen als 1ste jaars deelnam aan de talentworkshop fotografie heeft hij er een nieuwe hobby bij. Net als zijn moeder is hij een fanatiek hobby-fotograaf geworden.

In de lessen van Rob Spanjaart heeft Julian geleerd hoe je de camera moet gebruiken in veranderende omstandigheden. Hij heeft geoefend in het maken van portretfoto's, stadsbeelden en landschappen. Twee jaar geleden heeft hij zich met succes spontaan aangeboden als huisfotograaf van de Open Dag op school die hij al twee keer achter elkaar heeft vastgelegd. Ook tijdens een schrijversmiddag op school maakte hij de foto's.

Makkelijk praten

"In het begin vond ik het moeilijk om op mensen af te stappen, maar dat gaat

steeds beter", zegt hij. "Fotografie heeft mij geholpen om makkelijker te gaan praten en dus makkelijker met mensen om te gaan. Herhaaldelijk word ik gevraagd voor klusjes; familie en vrienden willen bijvoorbeeld foto's voor hun Instagram- of Facebook-account. Voor mijn moeder heb ik foto's gemaakt voor haar website. Ik heb nog geen idee wat ik later wil worden, maar hier op school heb ik binnen het profiel D&P voor het arrangement Media gekozen. Wat ik daarmee doe, weet ik niet. Ik wil eerst nog naar de havo."

Hartsvriendinnen Boshra Aloush en Selina Kiflu ontdekten tijdens de talentworkshop fotografie dat ze graag in de natuur zijn. Ze hebben genoten van de lessen van Rob Spanjaart waarin ze tijd te kort kwamen en leerden door te doen.

Boshra stuurt Spanjaart spontaan af en toe foto's die ze met haar telefoon heeft gemaakt. De workshop heeft iets in haar losgemaakt. Selina heeft zo goed haar best gedaan dat ze verwacht dat haar vader haar wat vaker zijn professionele camera zal uitleenen. Ze vindt fotografie hartstikke interessant.

Helpen bij kiezen

"In deze talentworkshop heb ik geleerd dat bepaalde onderwerpen interessan-

ter zijn dan ik aanvankelijk dacht", zegt Boshra. "Zo heb ik ontdekt dat de LocHal, waarin onder andere de bibliotheek van Tilburg is gevestigd, een prachtig oud gebouw is." De vriendinnen hebben nog geen idee in welke richting ze straks in de bovenbouw verder willen. "Maar de talentworkshops die we volgen, helpen ons beslist bij het kiezen", zegt Selina. "Je leert wat bepaalde beroepen inhouden en ontdekt of deze werelden bij je passen."



V.l.n.r. docent Martin van de Zande, directeur Peter Gelok van Autoschadeteams Baarends, de leerlingen Corné Ventevogel (midden) en Paul Knop en leermeester Peter Sinke.

Hybride leren biedt uitkomst

Om de belangstelling voor het vak van autoschadehersteller aan te wakkeren zocht directeur Peter Gelok van Autoschadeteams Baarends, met twaalf aangesloten vestigingen in Zuidwest Nederland waarvan acht in Zeeland, anderhalf jaar geleden contact met negen vmbo-scholen in de omliggende regio's. Met de boodschap: 'Als jullie de leerlingen de theorie op school geven, leren wij hen de praktijk in onze bedrijven'. Iedereen reageerde enthousiast. We hebben dringend behoefte aan jong personeel, maar op het vmbo komt dit onderdeel van het vak nauwelijks aan de orde. Deze vorm van hybride leren is hopelijk de oplossing.'

Een van de scholen die het aanbod van Baarends omarnde, is het Calvin College in het Zeeuwse Krabbendijke. Martin van de Zande, teamleider PIE: "Uit analyse van onze uitstrooprofielen blijkt dat twintig procent van onze technieklerlingen kiest voor een mbo-opleiding in de mobiliteit. Maar wij kunnen niet zomaar het profiel Mobiliteit en Transport aanbieden, daarvoor ontbreekt het de school aan financiële middelen en specifieke kennis. Het initiatief van Baarends biedt ons de kans om onze leerlingen goed te bedienen en een meer gedifferentieerd aanbod aan te bieden."

Te weinig promotie

In het keuzevak "Schadeherstel en Spuiten" (officieel heet het Autoschade en spuiten, red.) maken de leerlingen in de praktijk kennis met de verschillende facetten die bij schadeherstel aan de orde komen: voorbereiding, uitdeuken, demonteren, plamuren, spuiten en monteren. De theorie, die met ROC West-Brabant en Baarends is ontwikkeld, volgen de leerlingen praktisch helemaal zelfstandig op school.

"Dit mooie ambacht is helaas uit de belangstelling geraakt", zegt Peter Gelok. "De jongelui zitten tegenwoordig het liefst voor de computer of willen doorleren. De eerlijkheid gebiedt ook te zeggen dat de brancheorganisaties FOCWA en BOVAG, wij allemaal, het vak te weinig hebben gepromoot."

"DE BELANGSTELLING VAN DE JEUGD IS GROTER DAN OOI"

Peter Gelok, Autoschadeteams Baarends

Om het werk toch gedaan te krijgen, huurt Baarends buitenlandse arbeidskrachten in: Roemenen, Polen, Spanjaarden en Portugezen. "Dat is niet het meest ideale", zegt Gelok, "want deze mensen spreken de Nederlandse taal niet." Daarom hoopt hij dat de samenwerking die hij met de vmbo-scholen is aangegaan over een paar jaar zijn vruchten afwerpt. "Het systeem werkt. We zien het hele jaar door op alle

vestigingen bezetting van leerlingen. Het doel is om hen te interesseren voor het vak, opdat ze, op het moment dat ze klaar zijn met de vmbo-opleiding en dan kiezen voor een combinatie van werken en leren in het bedrijf ze terugkeren in het bedrijf waar ze hebben meegedraaid, zodat we in de toekomst alle vacatures kunnen invullen."

Direct een baan

Een aantal leerlingen heeft al een leerwerkcontract, zoals Corné Ventevogel uit Middelburg. De oud-leerling van het Calvin College volgde het profiel PIE, maar zijn belangstelling ging nog het meest uit naar autotechniek. Hij had al eens stage gelopen bij Baarends en toen hij er ook nog het keuzevak "Schadeherstel en Spuiten" kon volgen, was hij er als de kippen bij. "Iedere leerling heeft hier zijn eigen leermeester die echt veel tijd en energie in je steekt. Persoonlijk vind ik het een prachtig, afwisselend vak. Iedere dag is anders. Als ik klaar ben met school, het Radius College (technisch mbo in Breda) kan ik meteen aan de slag: wat wil je nog meer!"

Ei in kwijt

Paul Knop is 3^e jaars leerling van het Calvin College. Ook hij heeft gekozen voor PIE, maar autotechniek trekt hem ook. Vandaar dat hij ervoor heeft gekozen om in het keuzevak zijn interesse verder te verdiepen. "Het is leuk werk. Ik kan er echt mijn ei in kwijt." Of hij later daadwerkelijk ook definitief voor het beroep van autoschadehersteller kiest, is nu nog een open vraag. "We hebben thuis een rijwielzaak en sleutelen aan fietsen gaat me ook goed af. Het zal één van de twee worden."

Blij en tevreden

Peter Gelok luistert aandachtig mee. Alle belangstelling voor het vak en zijn bedrijf is welkom, zeg hij. En natuurlijk vallen er ook mensen af. "Maar we zien de interesse in schadeherstel absoluut groeien. De belangstelling van de jeugd is groter dan ze ooit is geweest en de samenwerking met de scholen verloopt prima. We zijn zeer tevreden en blij dat we anderhalf jaar geleden dit initiatief hebben genomen."

Keuzevakken: een programma op maat

COLUMN

Het is al lang geleden (hoewel lang?) dat we op een vrijdagmiddag, vlak voor de zomervakantie, het idee ontwikkelden om de beroepsgerichte programma's in het vmbo voortaan samen te stellen uit een profieldeel en keuzedelen. Het profieldeel was voor alle leerlingen die een profiel volgden, keuzedelen zouden leerlingen kunnen kiezen.



Revolutionair in het voortgezet onderwijs: een programma dat, voor een deel, op maat van de leerlingen kan worden samengesteld. Leerlingen die nog niet weten wat ze in de toekomst willen gaan doen, kunnen zich verder oriënteren (verbreden noemden we dat), leerlingen die al wel een keus gemaakt hadden konden zich specialiseren (verdiepen).

In de zomervakantie werkten we het idee verder uit en direct daarna informeerden we de ontwikkelgroepen over de kaders waarbinnen ze moesten werken. Na flink wat discussie zijn er examenprogramma's gemaakt en ontstonden er ongeveer 120 keuzevakken. Inmiddels zijn het er meer.

In 2014 gingen de pilotscholen hiermee aan de slag. Al snel kwamen er reacties: 'mooi hoor, die keuzevakken, maar die gaan we echt niet invoeren, want onze leerlingen dreigen

daarvoor veel te hoge cijfers te halen', hoorden we meerdere keren van docenten. Wat bleek: omdat leerlingen zelf konden kiezen, waren ze heel gemotiveerd. Het probleem van de te hoge cijfers verdween snel toen duidelijk werd dat de eisen van de onderwijsinspectie veranderd waren. Docenten waren zo enthousiast over keuzevakken dat ze leerlingen steeds mee keuzes boden en zelf keuzevakken gingen ontwikkelen. 'Keuzevakken: dat kunnen we niet organiseren', zeggen sommige (vaak grote) scholen, 'dus bieden we alle leerling een vooraf samengesteld pakket van vier keuzevakken'. Gelukkig is in de wet vastgelegd dat leerlingen keuze moeten hebben. Natuurlijk waren er ook sceptische reacties, bijvoorbeeld vanuit sommige mbo-scholen: '120 keuzevakken: daar kunnen we niet op aansluiten, dus beginnen we met ons onderwijs op 0' ('we verwachten wel dat leerlingen taal en rekenen beheersen').

Natuurlijk waren we als landelijke projectleiding nieuwsgierig of keuzevakken ook echt aangeboden werden. Pilotscholen werden wel steeds enthousiaster, maar zou dat ook voor de rest van het vmbo gelden? Ja dus. Uit onderzoek blijkt dat op twee na alle keuzevakken aangeboden worden en dat de keuzevakken een mooie basis vormen voor de ontwikkeling van doorlopende leerroutes met het mbo. Ook blijkt dat zowel leerlingen als docenten nog steeds enthousiast zijn over het feit dat ze een deel van hun onderwijs zelf in mogen vullen.

Nog bijna elke maand komen er voorstellen voor nieuwe keuzevakken binnen en het vmbo zou heel graag zien dat ook de avo-vakken op deze manier georganiseerd worden. Wat zou het mooi zijn als leerlingen bijvoorbeeld een basispakket biologie krijgen en zich daarna kunnen specialiseren bijvoorbeeld richting gezondheidszorg of werken met dieren. Of wanneer ze een basis wiskunde krijgen en daarna keuzeenheden kunnen volgen meer gericht op de bouw of de economische richting. Een wens die misschien nog ver weg is, maar het vmbo heeft laten zien, dat een dergelijk systeem leerlingen en docenten motiveert en enthousiasmeert.

Colofon

Deze VMBO krant is een uitgave van de Stichting Platforms VMBO. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Redactie

Jacqueline Kerkhoffs / Stichting Platforms VMBO
Eva Voncken / Bureau Turf
Harry Willemsen / Communicatiebureau Harry Willemsen

Eindredactie

Jacqueline Kerkhoffs / Stichting Platforms VMBO

Fotografie

René Corten, Sijmen Hendriks,
David van Dam, Hetty van Oijen

Vormgeving

Renate Meijers / studioZebraVink

Drukwerk

EDG Media

Bestellen

Meer exemplaren van deze krant kunt u gratis bestellen via www.primaonderwijs.nl/vmbowerkt. De krant wordt geleverd in bundels van 25 exemplaren.

www.nieuwvmbo.nl

© Stichting Platforms VMBO

Rob Abbenhuis

SLO nationaal experticeentrum voor leerplanontwikkeling

Jacqueline Kerkhoffs

Stichting Platforms VMBO

